

Справжню насолоду відчує читач оповідання "Хожденіє Гикуна по муках" Петра Карманського (193–197). Майже 90 років минуло з часу його написання, а як багато аналогій можна провести з сьогодишнім життям української громади!

"Автопортрет" Мирослава Ірчана (210–218) гранично правдивий, чесний, вводить читача у світ та творчу лабораторію письменника. Карколомним сюжетом захоплює оповідання Михайла Петрівського "До магічного міста" (219–226). Гадаю, читач зверне увагу і на поетичність уривка із "Синів землі" Іллі Киріяка (227–234).

Серед оповідань вирізняються також "Безхатний" Олександра Лугового (240–250), "В полеті до волі (Уривок)" Наталки Когуської (251–257), "Злодійка" (271–273) та "Ржаві ключики" (274–277) Івана Боднарчука, "Піяністка" Василя Софронова-Левицького (316–319), "Чудасій" Ольги Мак (365–377), "Новий канадець" Сергія Єкельчика (422–428).

Написана 1956 р. драма на три дії "Ворон криче" Миколи Ковшуна про голодомор в Україні вражає своєю оригінальністю, виписаністю характерів

персонажів. Пружина дії розкручується швидко, тримаючи читача в щосекундній напрузі.

А як актуально звучать сьогодні слова із спогадів Уласа Самчука "На коні вороному": "Наші партії – секти, які змагаються за слова" (474).

Серед статей аналітичністю та прагненням до узагальнення й систематизації вирізняється "Українська проза в Канаді" Мирослава Шкандрія. Вповні погоджуємося з автором, що "українську канадську літературу можна розглядати як різноманітну й внутрішньо динамічну цілість. Саме як цілісне літературне явище вона мало досліджена й скоментована" (530–531).

Заслужують на увагу також критичні огляди "Ольга Мак та її літературна творчість" Світлани Кузьменко і "Творчий доробок Марії Кейван" Ірини Сивенької.

Наприкінці хрестоматії наведені бібліографічні довідки про всіх авторів, що також дають читачеві певне уявлення про українсько-канадську літературу впродовж 100 років.

м.Едмонтон, Канада Валерій Полковський

КРАСНОМОВНО ПРО КРАСНОМОВСТВО

С.Д.Абрамович, М.Ю.Чікарькова. Риторика. – Львів: Світ, 2001. – 239 с.

Гострі дискусії з різних питань сучасного буття на різних рівнях громадського та державного існування, що розгорнулися впродовж останнього десятиріччя, позначеного демократизацією суспільного життя в Україні, а надто виступи депутатів і можновладців, словесні "перли" яких стали особливим жанром сучасної сміхової культури, засвідчили: ораторському мистецтву, мистецтву красномовства необхідно вчитися! На жаль, більшість викладачів, що читають сьогодні курс риторики, змушені послуговуватися або давно застарілими підручниками (написаними, до речі, російською мовою), або підручниками, привезеними з Росії. Україномовної літератури вкрай не вистачає.

Посібник С.Абрамовича та М.Чікарькової є спробою заповнити цей вакуум.

Зазначимо, що це досить ґрунтовне дослідження історичного розвитку риторичного мистецтва. В передньому слові автори подали зауваги до тлумачення самого поняття риторики в різні культурні епохи. Ця лінія помітно збагатилася б, якби було представлено весь сюжет протидії двох риторичних традицій: одна з них веде початки від теоретичної філософської риторики Арістотеля, інша – від нормативної риторики Квінтіліана. Або в іншому вимірі: одна акцентує стратегію переконання, інша відсуває це, як мету, на другий план, одна сповідує ідею правильності мови (*ars recte dicendi*), інша – тяжіє до мистецтва красномовства (*ars pulchre loquendi*).

Слово і Час. 2003. №4

Побудований підручник на історичній основі, але наскрізним сюжетом його є історія формування та розвитку риторики як наукової дисципліни. Тут згадано про витоки риторики, що сягають культур Давнього Сходу, йдеться про її розвиток в античному суспільстві та еволюцію й модифікації в епоху Середньовіччя, нового часу та на сучасному етапі. Чи не вперше за століття тут докладно проаналізовано з сучасних позицій красномовство біблійних проповідників та церковну риторику традицію, а також розвиток ораторського мистецтва в Україні, яке має стародавні риторики традиції (про що свідчить хоча б існування київської школи риторики у 17-18 ст.).

Центром уваги другого розділу є п'ять основних видів красномовства із докладною характеристикою їхніх жанрів.

Практичним аспектам підготовки промови (її структура, складові елементи на різних рівнях тексту — звуковому, лексичному, синтаксичному, стильовому) та її логічним і емоційним засадам присвячений третій розділ книжки. Аналізуються тут також типи промов за знаковим оформленням, зазначається, коли доцільніше звернутися до того чи того з них.

Останній розділ присвячений питанням зовнішньої культури оратора, його вигляду, жестикуляції, голосу тощо.

До посібника додано словник із риторики, до якого ввійшли не лише риторичні терміни, а й лаконічний опис внеску тієї чи тієї історичної особистості в розвиток риторики.

У цілому посібник виконано на високому професійному рівні. Автори виявили неабияке знання предмета. Вони чудово орієнтуються в науковій літературі з цих питань, часто цитують праці інших дослідників (фундаментальне дослідження Л.К.Граудіної та Г.І.Кочеткової "Русская риторика" (М., 2001) не потрапило в поле зору лише тому, що готувалося до друку водночас із рецензованою книжкою). Разом із тим це аж ніяк не компіляція, адже висловлено

власну думку і вагомо аргументовано її.

Владає в око широка ерудиція авторів посібника, їхня обізнаність у тих сферах гуманітарних знань, до яких долучається риторика. Певно, що погляд на риторику в контексті її модерного міждисциплінарного осмислення (зокрема, французькою структурною школою) дав би змогу пролити світло на явище, означуване як "нова риторика", а отже, ввести читача в коло сучасних проблем дослідження нового життя слова в системі масових комунікацій як модерної проблеми лінгвістики. Щоправда, автори наголошують на історичному розгляді цієї проблеми, і в тому є своя логіка. Однак у наступних виданнях книжки (не маю сумніву в їхній доцільності з огляду на нинішній невеликий наклад книжки) варто вмістити теоретичний розділ, присвячений питанням "нової риторики".

У посібнику багато конкретних прикладів, що ілюструють ті чи ті теоретичні положення. Тут містяться і конкретні поради, наприклад, щодо того, як підготуватися до першої появи лектора в аудиторії та подолати свій страх перед нею, коли краще вивчити текст напам'ять, а коли — прочитати з написаного, як можна з першого моменту промови привернути увагу слухачів тощо. Цей аспект посібника робить його особливо цінним для студентів або ораторів-початківців.

Звернімо увагу і на високий рівень методичного оформлення тексту. Засвоєнню матеріалу допомагають запитання та завдання для самоперевірки, що завершують кожний підрозділ. Подається також список рекомендованої літератури, який дає змогу докладніше ознайомитися з розглянутими питаннями. Крім того, посібник легко читається, не перевантажений фактами та датами, завдяки чому його можна рекомендувати не лише викладачам, а й студентам і навіть учням старших класів шкіл.

м. Ніжин

Павло Михед